

26. juun. 1941

Prof. dr. A. KLIIMANN

NSVL KONSTITUTSIOONI ARENDUS 1938–1941

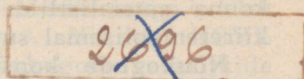

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“
TARTU 1941

NSVL KONSTITUTSIOONI ARENDUS

1938—1941.

Prof. dr. Artur Kliimann.

I. NSVL KONSTITUTSIOONI MUUNDAMISEST.

1. **NSVL Konstitutsioon kui painduv põhiseadus.** — Kui riigi konstitutsioonilises normistikus sisalduvad sätted lubavad riigi põhiseadust muundada, s. o. asendada tervelt uue põhiseadusega või teda osaliselt muuta, täiendada või tühistada tavalises seadusandlikus korras, siis tavatsetakse säärast põhiseadust nimetada **fleksiiblikuks** ehk **painduvaks**. Enamik ajalooliselt olnud või praegu olevalid buržuaasseid riike aga ei võimalda oma konstitutsioonilisi normistikke muundada, s. o. muuta, täiendada või tühistada tavaliste seaduste andmiseks ettenähtud menetluses. Esiteks nõutakse sääraseis riikides konstitutsiooniliste küsimuste arutamiseks eriliste organite loomist. Et tavalisel seadusandjal — parlamendil — on keelatud tegelda põhiseaduslike probleemidega, siis tuleb enne konstitutsiooni muundamisele asumist sääraseid eriorganid veel moodustada. See on aga aeganõudev asi. Teiseks nähakse neiks puhkudeks ette eriline muundamiskord, mis funktsioneerib väga raskepäraselt, aegaviitvalt ning on kulukas. Nõutakse konstitutsiooni muundamise projekti arutamist ja otsustamist mitmes eri instantsis ning isepärases, pikkade tähtaegadega seotud arutamise- ja otsustamisviisis. — Kui riigi konstitutsioonilises normistikus sisalduvad sätted nõuavad riigi põhiseaduse muundamiseks erilise raskepärase muutmismenetluse kasutamist, siis säärast põhiseadust tavatsetakse nimetada **rigiidseks** ehk **kalgiks**.

Riigikonstitutsioonide ühe või teise muundamismooduse tingib vastava ajalooliselt olnud või oleleva konkreetse riigi rahvastiku klassivastuolude väiksem või suurem teravus, riigi- ja valitsemisvormide väiksem või suurem vastavus selle riigi ühiskondlikule struktuurile ja omandivahekordade väiksem või suurem erinevus rahvastiku tootlusjõudude arengutasemest, aga sageli ka mitut

laadi ideoloogilised formatsioonid. Et need mitmesugused ökonoomilised, ühiskondlik-poliitilised ja ideoloogilised tegurid, vastavalt konkreetsete riikide aja ja ruumi tingimustele, avaldavad oma mõju õiguskorra kujundamise viisile kord suuremal, kord taas väiksemal määral ning sageli erakordselt komplitseeritud kujul, siis on ka neist tegureist sõltuv buržuaasete riikide konstitutsioonide paindumus või kalkus äärmiselt suhteline.

Nõukogude sotsialistlike vabariikide põhiseadused on proletariaadi diktatuuri poliitiliste vallutuste ja majanduslike saavutuste normatiivseks formuleerijaks. Nende põhiseaduste alusel arendatav õiguskord on vaid normatiivseks vahendiks oma ühiskonna sotsialistliku ehitustöö progressiivsemaks muutmisel ja kiiretempolisemal suunamisel kommunistliku korra poole.

Nõukogude konstitutsioonid pole mitte mingi võimuloleva klassi valitseva kliki kompromissakt võimu pärast rivaliseerivate ekspuataatorlike kaasrühmitustega. Nõukogude konstitutsioonid on riigivõimu vallutanud proletariaadi ja temaga sõbralikult käsi-käes sammuvate töötavate rahvamasside kompromissivabad ühtsad tahteavaldused. Nende normistikud peegeldavad tõetruult oma riigi ühiskondlikku struktuuri ja nende sisustik kajastab adekvaatselt oma rahva ühiskondlikku ning poliitilist elu. Neil konstitutsioonidel baseeruv õiguskord vastab täielikult kehtivaile omandivahekordadele ning areneb kokkukõlas riigi tootlusjõudude arenguga ja sõltuvuses oma ühiskonna struktuuri muunduvusist. Oleks suurim poliitiline mõttetus teha säärased konstitutsioonid kunstlikult paindumatuks, kalgiks, s. o. teha nende arendusele normatiivseid tõkkeid erilise raskepärase muutmismenetluse ettekirjutamisega.

NSVL Konstitutsioon muundatakse tavalises seadusandlikus korras. Selles mõttes NSVL ja samuti ka tema liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide konstitutsioonid on painduvad aktid.

2. NSVL Konstitutsiooni muundamise kord. — NSVL-s on Konstitutsiooni muundamise organiks tavaline seadusandlusasutis. Liidus on selleks organiks NSVL Ülemnõukogu, liiduvabariikides vastava NSV Ülemnõukogu ja autonoomseis vabariikides vastava ANSV Ülemnõukogu¹.

Tavalises seadusandlikus korras otsustatakse tavaliste seaduste andmist lihthäälteenamusega². Konstitutsioon on ka küll seadus, aga ometi mitte tavaline seadus, vaid riigi - põhiseadus.

¹ Vt. NSVL Konstitutsiooni [NSVL K] art. 32 ja 30, 59 ja 57 ning 91 ja 146, samuti ka viimasesisulised artiklid või paragraafid liiduvabariikide konstitutsioonides. — Eriti Liidu kohta vt. ka A.-T. Kliimann, *NSVL Ülemnõukogu, i*. Nõukogude Kõrgem Kool, 1941, 1, lk. 50 jj.

² NSVL K art. 39.

Konstitutsiooni muundamiste otsustamisel on nõutav $\frac{2}{3}$ hääleenamust³. Otsustamisel nõutava hääleteenamuse vahes sisaldubki ainuke vormiline menetluspärane põhivahe nõukogude tavaliste seaduste ja põhiseaduste vahel. Kuid sisuliselt pole NSVL Konstitutsioon normatiivselt mitte üksnes NSVL kui ühendriigi põhiseadus, vaid ta on selleks samuti ka kõigile tema liiduvabariikidele ja nende autonoomseile vabariikidele. Liiduvabariikide konstitutsioonid peavad olema kokkukõlastatud NSVL Konstitutsiooniga ja autonoomsete vabariikide omad vastava liiduvabariigi omaga⁴. Tavalised seadused aga peavad olema kokkukõlastatud vastavate põhiseadustega⁵, määrused omakorda põhiseaduspäraste seadustega⁶ ning instruksioonid määrustega⁷, kõik üksikaktid aga kõigi eelloendatud üldaktidega⁸. Nii ongi NSVL Konstitutsioon nihästi Liidu kui ka kõigi nõukogude vabariikide kogu õiguskorra üldiseks normatiivseks baasiks, temas kehtiva õiguse kõrgeimaks normatiivseks allikaks ja kogu nõukogude ühiskondliku ning riikliku elu normatiivseks juhustajaks. Sedasama on omas osas ka liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide eri konstitutsioonid⁹. Seepärast ongi olnud vaja säärase kõrgeimajõulise üldakti erinevust muist normatiivaktidest tähistada kvalifitseeritud hääleteenamuse nõudega tema muunduste otsustamisel.

NSVL Konstitutsiooni muundus otsustatakse eraldi hääletamisel NSVL Ülemnõukogu kummaski kojas. Konstitutsiooni arutamist aga võidakse toimetada ka ühiselt mõlema koja plenaaristungil koos olles. Konstitutsiooni muundus kehtestub avaldamisega¹⁰.

Liiduvabariikide konstitutsioonid muundatakse ja kehtestatakse vastava Ülemnõukogu poolt, kuid muunduste kokkukõlastust NSVL Konstitutsiooniga kontrollitakse Liidu poolt¹¹.

Autonoomsete vabariikide konstitutsioonide muundusi arutatakse ja otsustatakse vastava ANSV enda ülemnõukogu poolt, kuid kehtima pääsevad need muundused alles pärast seda, kui vastava liiduvabariigi Ülemnõukogu on nad kinnitanud¹².

³ *Lex cit.*, 146.

⁴ *L. cit.*, 16, 14 lit. d, 92.

⁵ *L. cit.*, 32 ja sellega seoses 48 teime lõige, 30, 31, 14, 49.

⁶ *L. cit.*, 49 lit. e, 66, 73, 81, 82, 97, 98, 113.

⁷ *Ibid.*

⁸ *Ib.*

⁹ See nähtub NSVL K enda normistikest. Tees Nõukogude konstitutsioonist kui sotsialistliku ühiskonna normatiivsest baasist on õigusteaduslikult tõestatav. Väite tõestusmaterjal leidub neis normiallikais, mis on tähistatud *notae* 4, 5, 6.

¹⁰ *L. cit.*, 39, 40, 45 ja kehtivust konkretiseerivad seadussätted.

¹¹ *L. cit.*, 14 lit. d.

¹² *L. cit.*, 60 lit. b.

Et nii liiduvabariikide kui ka autonoomsete vabariikide konstitutsioonid peavad olema kokkukõlastatud NSVL Konstitutsiooniga, siis viimase muundamine juhtudel, mis puutuvad esimestesse, tingib muundusi ka esimeste normistikes.

Et autonoomsete vabariikide konstitutsioonid peavad olema kokkukõlastatud vastava liiduvabariigi omaga, siis viimase muundamine juhtudel, mis puutuvad esimestesse, tingib sellekohaseid muundusi ka esimeste normistikes.

Kõigi konstitutsioonide muundused ja muunduste kinnitused toimuvad tavalises menetluses ja tavaliste seaduste vormis, s. t. mingit eri vormi, mis oleks mõeldud ainult konstitutsioonide puhuks, ei ole olemas.

II. NSVL KONSTITUTSIOONI MUUNDUSI.

A. MUUNDUSI NSVL KOOSTISES.

3. Lääne-Ukraina ühinemine Ukraina NSV-ga. — 1939. aasta septembris laostus lõplikult kodanlik poolfeodaalne Poola. Tema valitsevate klikkide poolt suureks ja tugevaks kiidetud riik ja armee löödi üsna lühikese aja vältel täielikult puruks. Saksa vägede järskude löökide tagajärjel Lääne-Ukrainasse ja Lääne-Valge-Venesse hajuv Poola armee muutus ähvardavaks NSVL riiklikule puutumatuks. Nõukogude Valitsus ei võinud ega tohtinud säärases olustikus ükskõikseks pealtvaatajaks jääda, eriti ka seepärast, et Poola valitsevate kihtide ikestatud ukraina ja valge-vene vennarahvad olid selles juba varemtesse varisevas riigis täiesti saatuse hoolde jäetud.

Seda silmas pidades marssis Tööliste ja Talupoegade Punaarmee Nõukogude Valitsuse käsu kohaselt 17. septembril Poola pinnale, et ulatada sealseile ukrainlasile ja valgevenelasile oma käsi vennalikuks abiks. Sel erakordselt kärmel sõjakäigul päästis Punaarmee oma verehõimud hukkamise ähvardusest, vabastas nad poola panide, mõisnikkude ja kapitalistide survest ning ikkest.

8 miljonit elanikku, neist üle 7 miljoni ukrainlase 88 000 ruutkilomeetril, leidsid ammuigatsetud tee vabasse ja rõõmsasse ellu. Kirjeldamatu vaimustusega kohtasid nad kõikjal oma päästjat ja vabastajat T.-T. Punaarmeed ja tervitasid palavalt Nõukogude Liidu suurt võitu.

Vabastatud Lääne-Ukraina, kelle turjal enam ei tantsinud panide piits ja kelle toimetusi ei valvanud enam panide sandarm, asus palavikuliselt korraldama oma kodu Punaarmee lahkel hoolitusel. Esimestel tõeliselt vabadel valimistel, mis olid üldised, võrdsed ja otsesed ning salajased, valiti saadikuid Lääne-Ukraina Rahvuskogusse (Narodnoje Sobranije). Need valimised toimusid

rahvamasside erilise aktiivsuse ja poliitilise vaimustuse õhkkonnas. Neist võttis osa kõigist hääleõiguslikest kodanikest 92,83%. (Võrdluseks tähendatagu, et panide Poola viimastel valimistel käis ainult 45% valijaid). Külakomiteede, tööliskoosolekute, tööliskaardi, intelligentsi ja ajutiste halduste poolt esitatud kandidaatidele hääletas 90,93% kõigist hääletajaist¹³.

Oma 27. ja 28. oktoobri istungil võttis äsjavalitud Rahvuskogu üksmeelselt vastu oma ajaloolised deklaratsioonid, milles väljendati valimiskampaanias esildatud töötava rahva nõudlusi. Neis deklaratsioonides kuulutati Nõukogude rahvaste eeskujul kõik võim Lääne-Ukrainas maa ja linna töötava rahva saadikute nõukogudele, konfiskeeriti oma pindalal asuvad mõisnikkude, kloostrite ja suuremate riigiametnike maad kogu elusa ja eluta inventari ja hoonetega ning anti need töötavaile talupoegadele kasutamiseks. Ühtlasi natsionaliseeriti ka pangad ja suurtööstuslikud ettevõtted ning käitised¹⁴.

Nende aktidega võeti võimalus Lääne-Ukrainas inimeste ikestamiseks ja eksploateerimiseks, loodi vajalik alus sotsialistliku ühiskonna ehitamistööks. Ja viimase kindlustava eelsammuna sellel teel astus Rahvuskogu täievoliline komisjon 31. oktoobril NSVL Ülemnõukogu ette palvega Lääne-Ukraina NSVL koostisse vastu võtta ja ühendada tema rahvas Ukraina NSV rahvaga. 1. novembril rahuldus NSVL Ülemnõukogu selle palve ja tegi ühtlasi Ukraina NSV Ülemnõukogule esildise võtta Lääne-Ukraina oma koostisse. See ka sündis¹⁵.

Järgneva aasta 24. märtsil toimusid juba täiendvalimised NSVL Ülemnõukokku ja juba Stalini Konstitutsiooni alusel ning korras. 4. aprillil 1940 kinnitati uue Ukraina piirid. Sellekohaselt muudeti ka NSVL Konstitutsiooni Ukraina NSV kohta käiva artikli redaktsiooni¹⁶.

Sama aasta juunil lõpul aga avanesid uued võimalused suurenenud Ukraina NSV territooriumi uueks avardamiseks. NSVL Valitsuse nõudel nõustus kodanlik Rumeenia loovutama ajalooliselt ja etnograafiliselt Nõukogude Liidule kuulunud Bessaraabia, aga ka Bukoviina põhjapoolse osa, kus 6000 ruutkilomeetrilisel pindalal eluneb üle 500 000 elaniku.

¹³ Vt. *Vneotšerednaja Pjataja Sessija Verhovnogo Soveta SSSR*, Stenografitseski ottšet, 1939, lk. 30 j.

¹⁴ *Ib.*, lk. 31 jj.

¹⁵ Vt. NSVL Ülemnõukogu 1939. a. 1. novembri „Seadus Lääne-Ukraina lülitamisest Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide koostisse ja tema taasühendamisest Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigiga“, *ib.*, lk. 101.

¹⁶ Vt. NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) artiklitega 29-a ja 29-b täiendamise ning artiklite 22, 23, 27, 28, 29 ja 77 muutmise ja täiendamise seadus [4. aprillist 1940], punkt 4. — Tõlge alamal.

2. augustil 1940 tuli NSVL Ülemnõukogu vastu kõigi vabade ukrainlaste palvele, otsustas eraldada Bessaraabiast ukrainlasist asustatud Hotini, Akkermani ja Izmaili maakonna ning liita need ühes Põhja-Bukoviinaga Ukraina NSV külge¹⁷.

4. **Lääne-Valge-Vene ühinemine Valge-Vene NSV-ga.** — Samal ajal, kui Tööliste ja Talupoegade Punaarmee asus Lääne-Ukraina pinda puhastama siin kiskjalikult valitsenud panidest, liikusid Nõukogude vägede kolonnid abistama ka oma Lääne-Valge-Vene elanikke ja avama neile teed vabadusse nälja ja hädade käest, kuulmatust viletsusest ning panide mõnitusest ja solvanguist. Üle piiri marssinud Punaarmee tegi siingi jäädavalt lõpu Lääne-Valge-Venes kakskümmend musta aastat kestnud poola panide rõvedale eksploatatsioonile ja kuulmatule terrorile, rahvuslikule rõhumisele, kultuuri hävitamisele ja ühist verd vennasrahvaste lahusolekule.

Vabastatud rahvale avanes selge ja perspektiivikas tulevik. Ta võis nüüd ise oma saatust otsustada. 22. oktoober, Rahvuskogu (Narodnoje Sobranije) saadikute valimise päev, kujunes suureks pidupäevaks Lääne-Valge-Vene elanikkonnale. Esimest korda oma elus valiti täiesti vabalt: ei mingeid tsensuslikke kitsendusi, ei mingeid kitsendusi sõltuvalt varanduslikust seisundist, sotsiaalselt päritolust, usust, soost või rahvusest, ja 19. eluaastast alates. Neist valimisist võttis osa 96,71% kõigist hääleõiguslikest. 90,67% hääletas tööliste koosolekute, talupoegade komiteede, tööliiskaardi ja töötava intelligentsi koosolekute poolt esitatud kandidaatidele. Sel 22. oktoobril tegi rahvas surmaotsuse poola mõisnike ja kapitalistide võimule¹⁸.

28. oktoober aga jääb lääne-valgevenelasile alatiseks mälestusse suure ajaloolise päevana. Sel päeval kogunes 926 äsjavalitud rahvasaadikut Belostokki oma valijate tahet väljendama ja Rahvuskogus rahva nõudlusi formuleerima¹⁹.

Rahvuskogu otsustas:

- 1) Kujundada Lääne-Valge-Venes nõukogude võim;
- 2) Lääne-Valge-Vene taasühendada Valge-Vene NSV-ga;
- 3) konfiskeerida mõisnike, kloostrite ja suurte riigiametnike maad;
- 4) natsionaliseerida pangad ja suurtööstus²⁰.

¹⁷ Vt. Seadus Bukoviina põhjapoolse osa ja Bessaraabia Hotini, Akkermani ja Izmaili maakonna lülitamisest Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koosseisu, i. *NSVL Ülemnõukogu Seitsmes Istungjärk, Stenograafiline aruanne*, 1940, lk. 183.

¹⁸ Vt. *Vneotšerednaja Pjataja Sessija Verhovnogo Soveta SSSR*, lk. 62 jj.

¹⁹ *Ib.*, lk. 84.

²⁰ *Ib.*, sms Natalevitši kõne, lk. 82 jj.

Et teha lõpp valge-vene rahvuse lõhestusele, otsustati ühtlasi Lääne-Valge-Vene taasühendamise palvega pöörduda oma täievolilise komisjoni kaudu NSVL Ülemnõukogu poole, kes ka selle palve 2. oktoobril rahuldaski²¹.

Nii liitus taas NSVL-ga 4 860 000 inimest 108 000 ruutkilomeetrilisel pindalal, sealhulgas üle 3 miljoni valgevenelase. (Lääne-Valge-Vene ja Lääne-Ukraina ühendamise aktsioon liitis NSVL-ga üldse umbes 13 miljonit inimest kokku 196 000 ruutkilomeetrit, sealhulgas üle 1 miljoni poolaka ja üle 1 miljoni juudi²².)

24. märtsil 1940 toimusid täiendvalimised NSVL Ülemnõukogu Liidu Nõukogusse ja Rahvuste Nõukogusse. 4. aprillil kinnitati uue Valge-Vene NSV piirid ja ühtlasi muudeti vastavalt ka NSVL Konstitutsiooni Valge-Vene kohta käiva artikli 29 redaktsioon²³.

5. Karjala ANSV kujundamine Karjala-Soome NSV-ks. — Eesmärgil kindlustada tarvilisel määral Leningradi julgeolekut kodanliku Soome vabariigi piiride suunast, samuti ka Murmansk ja Muurmani teed, alustas NSVL sellekohast kõnelust Soome valitusega. Sealtpoolt kaks kuud sihilikult venitatud asjaarutlused jooksid lõpuks tulemusteta tühja. Ässitatuna eriti Lääne imperialistidest tulid aga Soome valgekaartlased küll toime veriste piiriprovokatsioonidega. Kannatuse katkedes marssisid detsembris 1939 NSVL väed Soome territooriumile ja algas sõda, mis maksis Soomele pool tema armeed. Nn. „Mannerheimi liini“ ja Viiburi langemise järel sõlmiti 12. märtsil 1940 rahu, mille lepingu kohaselt revideeriti Soome lõuna- ja osaliselt ka idapiire. Sellekohaselt siirdusid kogu Karjala maakitsus Viiburiga ja Viiburi lahega, Laadoga kogu lääne- ja põhjakallastu koos Käkisalmiga ja Sortavalaga NSVL valdusse. Peale selle nihutati piiri Soome sisemaa poole ka Kannanlahe rajoonis, kus see piir liialt lähenes Muurmani teele. Ka omistati Liidule põhjas Keskpoolsaare ja Kalastaja poolsaare väiksemaid maid, Soome lahes aga saarte rühm Hohlandiga ning rendi alusel 30 aastaks Hango poolsaar ühes tema läheduses olevate saartega NSVL sõja-merebaasiks. NSVL loodepiiri ja Leningradi julgeolek kindlustati seega kavatsuste kohaselt²⁴.

²¹ Vt. Seadus Lääne Valge-Vene lülitamisest Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu koostisse ja tema taasühendamisest Valge-Vene Nõukogude Sotsialistliku Vabariigiga, *ib.*, lk. 102.

²² Vt. sms Molotovi aruanne NSVL Ülemnõukogu V erakorralisel istungjärgul, *ib.*, lk. 14.

²³ Vt. NSVL Konstitutsiooni artiklitega 29-a ja 29-b täiendamise ning artiklite 22, 23, 27, 28, 29 ja 77 muutmise ja täiendamise seadus [4. aprillist 1940], punkt 7. — Tõlge alamal.

²⁴ Vt. sms Molotovi aruanne NSVL Ülemnõukogu VI istungjärgul, *i. Šestaja Sessija Verhovnogo Soveta SSSR*, Stenografitsjeski ottšet, 1940, lk. 26 jj.

²⁵ Vt. sms Ždanovi kõne, *ib.*, lk. 46 jj.

1940. a. 12. märtsil Rahulepingu sõlmimisega seoses kerkis aga päevakorda küsimus NSVL-le siirdunud uute territoriaalsete valduste riiklikust korraldamisest ning nende otstarbekohasemast majanduslikust ja kultuurilisest haldamisest. Väheste eranditega on need valdused nii ruumiliselt kui ka looduslikult ja ajalooliselt ning majandusliku arengu vaatekohast lähemalt seotud Karjala ANSV-ga²⁵. Neil kaalutlusil pöördus Karjala ANSV Valitsus NSVL RKN poole palvega:

esiteks, eesmärgil ühendada vere järgi ja rassiliselt vennalikke rahvaid, kes elunevad 12. märtsi rahulepingu põhjal NSVL valdusse siirdunud territooriumil, liita need maa-alad, mis piirnevad Karjala ANSV-ga, Karjalaga;

teiseks, esildada NSVL Ülemnõukogule arutamiseks Karjala ANSV Karjala-Soome NSV-ks kujundamise küsimus²⁶.

NSVL Valitsus otsustas Karjala ANSV Valitsuse soovidele täielikult vastu tulla. Tema eestkostel ja esitusel võttiski NSVL Ülemnõukogu 31. märtsil 1940 vastu seaduse Karjala ANSV Karjala-Soome NSV-ks kujundamise kohta. Ühtlasi täiendati sellekohaselt ka NSVL Konstitutsiooni artiklit 13, lisandades NSVL liiduvabariikide loendisse kaheteistkümnendana ka Karjala-Soome NSV²⁷.

Karjala ANSV kujundamisel liiduvabariigiks olid motiivideks, et

esiteks maa-alad, mis liideti Karjalaga, polnud ainult karjalaste, vaid ka puhtsoomlaste rajoonid;

teiseks, soome ja karjala rahvas on seotud rassilis-natsionaalsete sidemetega ning ühendamine ühtsaks riiklikuks ühikuks lõpetab nende vahel aastaid kultiveeritud vaenusuhted ja loob alused vennalikule koostööle oma rahvaste majanduslikuks ja kultuuriliseks arenguks²⁸.

NSVL Ülemnõukogu Seadusega 15. aprillist 1940 määrati saadikute valimised NSVL Ülemnõukokku. Need toimusid 16. juunil 1940 uute valduste ruumalal, kuna endiselt maa-alalt lähetati saadikud juba 1937. a. 12. detsembri valimistel²⁹.

6. Moldaavia ANSV kujundamine Moldaavia NSV-ks. — 1918. aasta veebruaris okupeeris Rumeenia, kasutades Nõukogude Venemaa kodusõjast tekkinud raskusi, oma vägedega Bessaraabia, mis on olnud nii ajalooliselt kui ka oma rahvuslike iseärasuste poolest nõukogude kodumaaga lahutamatult seotud.

²⁶ *Ib.*, lk. 48 j.

²⁷ *Ib.*, lk. 59 j. — NSVL K vastava muudatuse täpne tekst on alamal jäetud esildamata.

²⁸ Vt. sms Ždanovi motiivid, *ib.*, lk. 48 j.

²⁹ Vt. NSVL Ülemnõukogu Seitsmes Istungjärk, lk. 5 j. ja lk. 11 jj.

Selle maa ja rahvastiku vägivaldset irdamist pole Nõukogude Liit kunagi tunnustanud, mida ta on korduvalt kogu maailmale kinnitanud. Hetkel, mil käimasoleva imperialistliku sõja laiendamine ähvardas kõigkõimalike üllatustega, otsustas võimsaks maaks kasvanud Nõukogude Liit 22 aastat väldanud konfliktile lõpu teha. 26. ja 27. juunil esildas NSVL Valitsus Rumeenia Moskva saadikule Davidescule nõuded anda Bessaraabia tagasi Nõukogude Liidule ja ühes sellega ka Bukoviina põhjapoolne osa. 28. juunil rahuldab Rumeenia valitsus need nõuded, mille tagajärjel NSVL piirid nihkusid taas lääne poole, seekord kuni Doonauni, mis on Volga järel Euroopa suurim jõgi ja tähtsam kaubavahetustee paljudele riikidele. Olgu tähendatud, et Bessaraabia pindala suurus (ilma Põhja-Bukoviinata) on 44 422 ruutkilomeetrit, mille eluneb ligi 3 200 000 inimest³⁰.

Bessaraabia liitmisel NSVL-ga tekkis seni autonoomse vabariigina Ukraina NSV koostisse kuulunud kahemiljonilisel moldaavia rahval vajadus leida uued otstarbekohasemad vormid oma majandusliku ja kultuurilise elu ehitustööks ja rahvusriiklikuks korraldamiseks. Selle vajaduse lahendamise eesmärgil tegid Moldaavia ANSV RKN ja Ukraina K(b)P Moldaavia oblasti komitee NSVL Valitsusele ja ÜK(b)P KK-le esildise Bessaraabia moldaavlaste taasühendamiseks Moldaavia ANSV rahvaga ja Moldaavia NSV kujundamiseks. NSVL Valitsus ja ÜK(b)P KK tulid moldaavlaste palvele vastu ja küsimus esitati NSVL Ülemnõukogule arutamiseks ning otsustamiseks.

2. augustil 1940 otsustas NSVL Ülemnõukogu moodustada Moldaavia NSV ja liita tema koostisse moldaavlastest asustatud Bessaraabia maakonnad ja linnad. Vastavalt sellele täiendas NSVL Ülemnõukogu 7. augustil 1940 NSVL Konstitutsiooni artiklis 13 liiduvabariikide loendit Moldaavia NSV-ga ning muutis ühtlasi ka Ukraina kohta käivat artiklit 23 ja NSVL Ülemnõukogu Presiidiumisse puutuvat artiklit 48³¹.

7. Balti riikide astumine NSV Liitu. — Sõbralike suhete jätkuva arendamise ja vastastikuste huvide kindlustamise sihiga sõlmis Nõukogude Liit 1939 Eestiga 28. septembril, Lätiga 5. oktoobril ja Leeduga 10. oktoobril vastastikuse abistamise pakti. Kuid Balti riikides võimuloleva kodanliku klassi valitsevate klikkide nürimeelsed „juhid“ saboteerisid plaanikindlalt ja ühiselt kokkukõlastatult paktide sihte ja taotlusi, mistõttu nad ei võinud anda loodetud tulemusi, s. o. lähendada Balti rahvaid Nõukogude Liidule. Oodatule vastupidises suunas septsitesid leedu, läti ja eesti rahva roimarlikud reeturid ja mahasahkerdajad salaja Nõu-

³⁰ Vt. *ib.*, lk. 38 jj.

³¹ Vt. Seadus NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragraafide 13, 23 ja 48 muutmise ja täiendamise kohta [7. augustist 1940]. — Tekst alamal.

kogude Liidu selja taga imperialistide välisjuhiste kohaselt vaenuplaane ning üha intensiivistasid oma NSVL vastu sihitud vaenulikku tegevust. Oma alatuteks kavatsusteks kasutati kõigepealt nn. Balti Liitu, millesse varemalt kuulusid üksnes Eesti ja Läti, millesse aga 1939. aasta lõpul tõmmati ka Leedu ja millest kujundati Balti riikide agressiivsõjaline kolmikliit NSVL vastu. Teiseks sagenes järjest vaenulikkuste arv, milledega abistamisparteid jämedalt rikuti. Tolleaegses rahvusvahelises olustikus osutus Nõukogude Liidule võimatuks tema aadressil harrastatavat ja alatasa süvendatavat vaenulikku tegevust sallida. Ja juuni keskpaiku 1940 marssisidki Tööliste ja Talupoegade Punaarmee üksused üle Balti riikide piiride, et oma relvadega täielikult kindlustada sõlmitud abistamispartide korrakohast teostamist³².

Südamepõhjast vihatud ja põlastatud rahvavaenuliste, vägivalda tarvitavate klikkide rõhuda, tallata ja alandada olnud rahvas aistis Punaarmee tulekus uue eluloo algamist ja päikesepaistelise homse saabumist. Ja Balti riikide rahvaste ajalooline pöördpäev — 21. juuni — tuli, ühes temaga tulid rahvasõbralikud valitsused, tuli vabastus Smetona-Ulmanise-Pätsi terroristlikust militaardiktatuurist, vabastus ekspuataatoreist, usurpaatoreist ning rahva kallal rõvedalt vägivalda tarvitavaist perekonnadünastiaist. Töötaval rahval oli kirjeldamatu rõõm teada, et ei iial enam rõhujaid ja kurnajaid, ei iial enam valitsustes riigiokupante, rahvuslikke kelme, poliitilisi huligaane ja riigivargaid. Oli sõnus väljendumatu rõõm teada, et lõplikult on möödas ilmatu pikk must mureöö, et on möödas ajastu täis talumatuid kannatusi ja üliinimlikke piinu, enesealandamisi ja teotusi, et ei saabu kunagi taas ajad, mil vabalt teetseda võisid vaid klikidünastia liikmed ning nende lähikondlased või alatud, vaimulagedad ja poliitiliselt tõmbimeelsed ahnitsejad, lipitsejad, selgrootud, reeturid ja pugejad³³.

Töötava rahva uute sõbralike valitsuste mureks oli viia oma riigid vabade valimisteni. Need toimusidki 14. ja 15. juulil. Osavõtt valimistest oli seninägematu. Kõigist valijaist käis Leedus hääletamas 95,51% ja „Töötava rahva liidu“ kandidaatidele anti 99,19% häält. Lätis anti kandidaatide poolt häält 97,6% ja Eestis 93%³⁴.

Uuesti valitud parlamendid astusid kokku ja otsustasid oma 21. ja 22. juuli deklaratsioonides nõukogude võimu kehtestamise oma maal, maa, pankade ja tööstuse natsionaliseerimise ning ühtlasi ka Nõukogude Liitu astumise³⁵.

³² Vt. Aruanne Valitsuse välispoliitikast, i. NSVL Ülemnõukogu Seitsmes istungjärg, lk. 22 jj.

³³ Vt. Eesti Vabariigi Riigivolikogu Täisvolilise Komisjoni liikme, EK(b)P KK sekretäri sms J. Lauristini kõne, *ib.*, lk. 121 jj.

³⁴ *Ib.*, lk. 63 jj., 93 jj., 121 jj.

³⁵ *Ib.*, lk. 85 jj., 115 jj., 145 jj.

Leedu NSV vastuvõtt otsustati NSVL Ülemnõukogus 3. augustil³⁶, Läti NSV 5. augustil³⁷ ja Eesti NSV 6. augustil³⁸. 7. augustil otsustas NSVL Ülemnõukogu ühtlasi ka täiendada vastavalt eelmistele otsustele NSVL Konstitutsiooni artiklis 13 liiduvabariikide loendit Leedu NSV-ga, Läti NSV-ga ja Eesti NSV-ga. Sellekohaselt muudeti ka NSVL Konstitutsiooni NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi kohta käivat artiklit 48³⁹.

Balti riikide astumisega NSV Liitu suurenes NSV Liit Leedu 2 880 000, Läti 1 950 000 ja Eesti 1 120 000 elaniku võrra. Koos Bessaraabia ja Põhja-Bukoviina elanikkonnaga on see umbes 10 miljonit ning Lääne-Ukraina ja Lääne-Valge-Vene elanikkonnaga 23 miljonit elanikku. Liidu elanikkude arv on nüüd 193 miljonit, jättes siia arvestamata 1939. ja 1940. aasta Liidu rahvastiku loomuliku iibe⁴⁰.

Leedu territoorium on 59 478, Läti oma 65 791 ja Eesti oma 47 549 ruutkilomeetrit suur⁴¹.

12. jaanuaril 1941 toimusid kõigis Balti riikides valimised NSVL Ülemnõukogusse uue tösidemokraatse valimiskorra alusel. Valimistest Liidu Nõukogusse võttis osa 98,69% hääleõiguslikest kodanikest; neist hääletas kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide poolt 98,93%. Leedus olid vastavad arvud 91,03% ja 95,5%, Lätis 98,12% ja 98,49% ning Eestis 97,4% ja 97,01%. Valimistest Rahvuste Nõukogusse võttis osa 97,01% hääleõiguslikest, neist hääletas kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide poolt 97,94%. Leedus olid vastavad arvud 90,63% ja 95,15%, Lätis 97,80% ja 98,48% ning Eestis 97,32% ja 95,73%. Leedust lähetati saadikutena Rahvuste Nõukogusse 8 töolist, 6 talupoega ja 11 teenistujat, neist 22 leedulast, 2 valgevenelast ja 1 juut. Eestist 10 töolist, 4 talupoega ja 11 teenistujat, neist 23 eestlast ja 2 venelast. Lätist 12 töolist, 5 talupoega ja 8 teenistujat, neist 23 lätlast, 1 venelane ja 1 poolakas⁴².

³⁶ Vt. Seadus Leedu Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi vastuvõtmise kohta Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu, *ib.*, lk. 184.

Samal ajal otsustas NSVL Ülemnõukogu Valge-Vene NSV Ülemnõukogu esitusel anda Leedu NSV koostisse Sventsianõ rajoon ja leedu elanikkonna ülekaaluka enamusega Valge-Vene NSV Vidzovski, Godutiškovski, Ostrovetski, Voronovski ja Radunski rajooni maa-alasid.

³⁷ *ib.*, lk. 92. — Seadus Läti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi vastuvõtmise kohta Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu, *ib.*, lk. 186.

³⁸ Vt. Seadus Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi vastuvõtmise kohta Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu, *ib.*, lk. 150 jj., 187.

³⁹ Vt. Seadus NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragraafide 13, 23 ja 48 muutmise ja täiendamise kohta [7. augustist 1940]. — Tekst alamal.

⁴⁰ Vt. sms M o l o t o v i aruanne, *op. cit.*, lk. 22 jj.

⁴¹ Vt. *Veliki sojuz šestnadtsati respublik*, Sbornik materialov, Rostov na Donu 1940.

⁴² Vt. *Vosmaja Sessija Verhovnogo Soveta SSSR*, Stenografitšeski ottšet, 1941, lk. 7 jj., 17 jj.

Uued Balti riigid on asunud innukalt ja intensiivselt ning ennastalgavalt oma ühiskonna sotsialistlikule ehitamistööle. Neil on taotlus lühikese ajaga kiiretempoliselt läbi käia see arengutee, mille käimiseks Nõukogude Liit on kulutanud 23 aastat. Aus ja ennastohverdav töö, Nõukogude Liidu tohtu kogemus ja vennalik abi kindlustavad neile selle taotluse.

B. MUUNDUSI RIIGIORGANITE SÜSTEEMIS.

8. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi sätestikus. — NSVL Ülemnõukogu Presiidiumisse puutuvaid sätteid on korduvalt muudetud. Praegu kehtivaks allikaks on NSVL Ülemnõukogu 1940. a. 7. augusti seadus NSVL Konstitutsiooni artikli 48 muutmise kohta. Sellekohaselt moodustub NSVL Ülemnõukogu Presiidium nüüd Presiidiumi esimehest, tema kuuteistkümnest asendajast, Presiidiumi sekretärist ja 24 Presiidiumi liikmest⁴³.

Pädevusse puutuvalt õigustati NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 1938. a. 15. jaanuari seadusega kuulutama kogu NSVL või tema üksikud osad sõjaseisukorda. Sellekohaselt siis täiendati ka NSVL Konstitutsiooni artiklit 49 vastava litriga (litriga „p“ vene tähestikust).

9. NSVL Rahvakomissaride Nõukogu sätestikus. — NSVL Konstitutsiooni artiklist 70 kustutati 15. jaanuaril 1938 sõnad „Varumiskomitee Esimees“ ja lisandati sõnad „Riigipanga Valitsuse Esimees“⁴⁴.

Sellekohaselt kuuluvad praegu NSVL RKN liikmeskonda peale tema esimehe ja tema asendajate ning kõigi rahvakomissaride ka Riikliku Plaanikomisjoni esimees, Nõukogude Kontrollkomisjoni esimees, Kunstiasjade Üleliidulise Komitee esimees, Kõrgema Kooli Asjade Üleliidulise Komitee esimees ja Riigipanga Valitsuse esimees.

10. Liiduvabariikide Rahvakomissaride Nõukogu sätestikus. 1. märtsil 1941 muudetud NSVL Konstitutsiooni artikli 83 järgi moodustub liiduvabariikide RKN nüüd vastava liiduvabariigi RKN esimehest ja tema asendajaist, selle liiduvabariigi rahvakomissaridest, Riikliku Plaanikomisjoni esimehest, Kunstiasjade Valitsuse ülemast ja üleliiduliste rahvakomissariaatide volinikest⁴⁵.

⁴³ Vt. *nota* 39, *lex cit.*

⁴⁴ Vt. NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) artiklite 22, 23, 26, 28, 29, 49, 70, 77, 78 ja 83 muutmise ja täiendamise seadus [15. jaanuarist 1938], punkt 8. — Tekst alamal.

⁴⁵ Vt. Seadus NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragraafide 23, 78 ja 83 muutmise ja täiendamise kohta [1. märtsist 1941], punkt 2. — Tekst alamal.

11. NSVL rahvakomissariaatide sätestikus. — 15. jaanuaril 1938 täiendati NSVL Konstitutsiooni artiklit 77 üleliidulist tüüpi Masinaehituse RK, Sõja-merelaevastiku RK ja Varumise RK-ga (Narkom Zagotovok) ⁴⁶.

31. mail 1939 kinnitati Ülemnõukogu poolt uute üleliidulist tüüpi rahvakomissariaatide asutamine ja täiendati ühtlasi sellekohaselt ka NSVL Konstitutsiooni artiklit 77 Aviatsioonitööstuse, Laevaehitustööstuse, Laskemoona, Relvastuse, Küttetööstuse, Elektri jaamade ja Elektritööstuse (pärastpoole kaheks jaotatud), Musta Metallurgia, Keemiatööstuse, Raske Masinatööstuse, Keskmassinatööstuse, Üldmasinatööstuse, Merelaevastiku ja Jõelaevastiku Rahvakomissariaadiga ⁴⁷.

Ühtlasi kinnitati ja sellekohaselt täiendati ka NSVL Konstitutsiooni artiklit 78 järgmiste liiduvabariiklikku tüüpi rahvakomissariaatidega: Tekstiiltööstuse, Ehitusmaterjalide-tööstuse, Kala-tööstuse ning Liha- ja Piimatööstuse RK-ga ⁴⁸.

4. aprillil 1940 kinnitati üleliiduliste Söetööstuse ja Naftatööstuse RK ⁴⁹ asutamine, muundades sellekohaselt ka Konstitutsiooni.

7. augustil 1940 otsustati kinnitada üleliiduline Elektritööstuse RK ja üleliiduline Tselluloosi- ja Paberitööstuse RK. Sel puhul Elektritööstuse RK eraldati endisest Elektri jaamade ja Elektritööstuse RK-st, mis jäi teotsema Elektri jaamade RK-na. Vastavad täiendused tehti ka NSVL Konstitutsiooni artiklis 77 ⁵⁰.

1. märtsil 1941 kinnitati NSVL Ülemnõukogu 8. istungjärgul liiduvabariiklik Riigikontrolli RK asutamine ja Siseasjade RK jaotamine liiduvabariiklikeks Siseasjade RK-ks ja Riikliku Julgeoleku RK-ks. Sellekohaselt muundati ka Konstitutsiooni. Pärast seda asutati NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlustega Kummitööstuse RK ja Tööpinkide RK, mis esitatakse kinnitamiseks NSVL Ülemnõukogu 9. istungjärgule ⁵¹.

Alamal esildatakse NSVL Konstitutsiooni üksikuid olulisimaid muundusakte ajavahemikust 1938—1941, millede sihiks on dokumenteerida niihästi muundusi NSVL koostises, eriti konkreetise-rivalt territoriaalsete ühikute alal, kui ka muundusi riigiorganite süsteemis.

⁴⁶ Vt. nota 44, *lex cit.*, punkt 7.

⁴⁷ Vt. NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) artiklite 22, 23, 77, 78 ja 83 muutmisest ja täiendamisest [31. maist 1939], punkt 3. — Tõlge alamal.

⁴⁸ *L. cit.*, punkt 4.

⁴⁹ Vt. nota 23, *lex cit.*, punkt 8. Mainitud RK-de loomisega likvideeris varem asutatud Küttetööstuse RK.

⁵⁰ Vastavat muundusteksti alamal esildatud pole. Vt. NSVL Ülemnõukogu Seitsmes Istungjärg, lk. 193.

⁵¹ Vt. nota 45; *lex cit.*, punkt 2.

III. NSVL KONSTITUTSIOONI MUUNDUSAKTE.

12. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu I istungjärgust. — NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) artiklite 22, 23, 26, 28, 29, 49, 70, 77, 78 ja 83 muutmise ja täiendamise seadus [15. jaanuarist 1938]⁵²:

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu otsustab:

1. Kinnitada Venemaa Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi koostises Altai ja Krasnodari krai ning Arhangelski, Vologda, Irkutski, Novosibirski, Orjoli, Rostovi, Rjazani, Smolenski, Tambovi, Tuula ja Tšita oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 22 järgmiselt:

„ARTIKKEL 22. Venemaa Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad kraidest: Altai, Kaug-Ida, Krasnodari, Krasnojarski, Ordžonikidze; oblastitest: Arhangelski, Vologda, Voroneži, Gorki, Ivanovo, Irkutski, Kalinini, Kirovi, Kuibõševi, Kurski, Leningradi, Moskva, Novosibirski, Omski, Orenburgi, Orjoli, Rostovi, Rjazani, Saraatovi, Sverdlovski, Smolenski, Stalingradi, Tambovi, Tuula, Tšeljabiniski, Tšita, Jaroslavl; autonoomsetest nõukogude sotsialistlikest vabariikidest: Tatari, Baškiiri, Dagestani, Burjaat-Mongoli, Kabardiini-Balkaari, Kalmõki, Karjala, Komi, Krimmi, Mari, Mordva, Volga-sakslaste, Põhja-Osseedi, Udmurdi, Tšetšeeni-Inguši, Tšuvaši, Jakuudi; autonoomsetest oblastitest: Adõgee, Juudi, Karatšai, Oiroodi, Hakkasi, Tšerkessi.“

2. Kinnitada Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Žitomiri, Kamenets-Podolski, Nikolajevi ja Poltava oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 23 järgmiselt:

„ARTIKKEL 23. Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Vinnitsa, Dnepropetrovski, Donetski, Žitomiri, Kamenets-Podolski, Kiievi, Nikolajevi, Odessa, Poltava, Harkovi, Tšernigovi ja Moldaavia Autonoomne Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.“

3. Kinnitada Uzbeki Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Buhhaara, Samarkandi, Taškendi, Fergana ja Horezmi oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 26 järgmiselt:

⁵² Alamal esildatakse vastava seaduse täpne tekst autori tõlkes. Ära on jäetud vaid allkirjad ja daatum, lisandatud aga on seaduse nimetuse järel andmise aeg nurksulgudes.

„ARTIKKEL 26. Uzbeki Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Buhhaara, Samarkandi, Taškendi, Fergana, Horezmi ja Kara-Kalpaki Autonoomne Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.“

4. Kinnitada Kazahhi Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Gurjevi, Kzõl-Orda ja Pavlodari oblasti moodustamine. Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 28 järgmiselt:

„ARTIKKEL 28. Kazahhi Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Aktjubinski, Alma-Ata, Ida-Kazahstani, Gurjevi, Lääne-Kazahstani, Karaganda, Kzõl-Orda, Kustanai, Pavlodari, Põhja-Kazahstani, Lõuna-Kazahstani.“

5. Kinnitada Valge-Vene Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Vitebski, Gomeli, Minski, Mogilevi ja Polesje oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 29 järgmiselt:

„ARTIKKEL 29. Valge-Vene Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Vitebski, Gomeli, Minski, Mogilevi, Polesje.“

6. Täiendada NSVL Konstitutsiooni artiklit 49 järgmisesisulise punktiga „p“:

„p) kuulutab üksikud kohad või kogu NSVL sõjaseisundisse NSVL riigikaitse või ühiskondliku korra ja riikliku julgeoleku kindlustamise huvides.“

7. Kinnitada üleliiduliste Rahvakomissariaatide — Masinaehituse Rahvakomissariaadi, Sõja-merelaevastiku Rahvakomissariaadi ja Varumise Rahvakomissariaadi asutamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 77 järgmiselt:

„ARTIKKEL 77. Üleliiduliste Rahvakomissariaatide hulka kuuluvad:

- Riigikaitse,
- Välisasjade,
- Väliskaubanduse,
- Teede,
- Side,
- Veetranspordi,
- Rasketööstuse,
- Riigikaitsetööstuse,
- Masinaehituse,
- Sõja-merelaevastiku,
- Varumise

Rahvakomissariaat.“

8. Täiendada NSVL Konstitutsiooni artiklit 70 sõnadega: „Riigipanga Valitsuse Esimees“.

NSVL Konstitutsiooni artiklist 70 kustutada sõnad: „Varumiskomitee Esimees“.

9. NSVL Konstitutsiooni artiklis 78 sõna „Sisekaubanduse“ asendada sõnaga „Kaubanduse“.

10. NSVL Konstitutsiooni artiklis 83 kustutada sõnad: „Varumiskomitee volinik“ ja sõna „Sisekaubanduse“ asendada sõnaga „Kaubanduse“.

13. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu II istungjärgust. — NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) artiklite 22 ja 23 muutmisest ja täiendamisest [21. augustist 1938]⁵³:

Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu Ülemnõukogu otsustab:

1. Kinnitada Venemaa Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi koostises Murmanski oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 22 järgmiselt:

„ARTIKKEL 22. Venemaa Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad kraidest: Altai, Kaug-Ida, Krasnodari, Krasnojarski, Ordžonikidze; oblastitest: Arhangelski, Vologda, Voroneži, Gorki, Ivanovo, Irkutski, Kalinini, Kirovi, Kuibõševi, Kurski, Leningradi, Moskva, Murmanski, Novosibirski, Omski, Orenburgi, Orjoli, Rostovi, Rjazani, Saraatovi, Sverdlovski, Smolenski, Stalingradi, Tambovi, Tuula, Tšeljabinski, Tšita, Jaroslavl; autonoomsetest nõukogude sotsialistlikest vabariikidest: Tatari, Baškiiri, Dagestani, Burjaat-Mongoli, Kabardiini-Balkaari, Kalmõki, Karjala, Komi, Krimmi, Mari, Mordva, Volga-sakslaste, Põhja-Osseedi, Udmurdi, Tšetšeeni-Inguši, Tšuvaši, Jakuudi; autonoomsetest oblastitest: Adõgee, Juudi, Karatšai, Oirooti, Hakassi, Tšerkessi.“

2. Kinnitada Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Stalino ja Vorošilovgradi oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 23 järgmiselt:

„ARTIKKEL 23. Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Vinnitsa, Vorošilovgradi, Dnepropetrovski, žitomiri, Kamenets-Podolski, Kiievi, Nikolajevi, Odessa, Poltava, Stalino, Harkovi, Tšernigovi ja Moldaavia Autonoomne Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.“

14. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu III istungjärgust. — NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) artik-

⁵³ Autori tõlkes.

lite 22, 23, 77, 78 ja 83 muutmisest ja täiendamisest [31. maist 1939]⁵⁴:

Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu Ülemnõukogu otsustab:

1. Kinnitada Venemaa Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi koostises Primorski ja Habarovski krai ning Permi ja Penza oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 22 järgmiselt:

„ARTIKKEL 22. Venemaa Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad kraidest: Altai, Krasnodari, Krasnojarski, Ordžonikidze, Primorski, Habarovski; oblastitest: Arhangelski, Vologda, Voroneži, Gorki, Ivanovo, Irkutski, Kalinini, Kirovi, Kuibõševi, Kurski, Leningradi, Moskva, Murmanski, Novosibirski, Omski, Orjoli, Penza, Permi, Rostovi, Rjazani, Saaratovi, Sverdlovski, Smolenski, Stalingradi, Tambovi, Tuula, Tšeljabinski, Tšita, Tškalovi, Jaroslavl; autonoomsetest nõukogude sotsialistlikest vabariikidest: Tatarsi, Baškiiri, Dagestani, Burjaat-Mongoli, Kabardiini-Balkaari, Kalmõki, Karjala, Komi, Krimmi, Mari, Mordva, Volga-sakslaste, Põhja-Osseedi, Udmurdi, Tšetšeeni-Inguši, Tšuvaši, Jakuudi; autonoomsetest oblastitest: Adõgee, Juudi, Karatšai, Oiroodi, Hakassi, Tšerkessi.“

2. Kinnitada Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Sumõ, Kirovogradi ja Zaporozje oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 23 järgmiselt:

„ARTIKKEL 23. Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Vinnitsa, Vorõšilovgradi, Dnepropetrovski, Žitomiri, Zaporozje, Kamenets-Podolski, Kiievi, Kirovogradi, Nikolajevi, Odessa, Poltava, Stalino, Sumõ, Harkovi, Tšernigovi ja Moldaavia Autonoomne Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.“

3. Kinnitada üleliiduliste rahvakomissariaatide:

Aviatsioonitööstuse Rahvakomissariaadi,

Laevaehitustööstuse Rahvakomissariaadi,

Laskemoona Rahvakomissariaadi,

Relvastuse Rahvakomissariaadi,

Küttetööstuse Rahvakomissariaadi,

Elektrijaamade ja Elektritööstuse Rahvakomissariaadi,

Musta Metallurgia Rahvakomissariaadi,

Värvilise Metallurgia Rahvakomissariaadi,

Keemiatööstuse Rahvakomissariaadi,

Raske-masinatööstuse Rahvakomissariaadi,

Kesk-masinatööstuse Rahvakomissariaadi,

⁵⁴ Samuti autori tõlkes.

Üld-masinatööstuse Rahvakomissariaadi,
Merelaevastiku Rahvakomissariaadi,
Jõelaevastiku Rahvakomissariaadi
asutamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 77 järgmiselt:

„ARTIKKEL 77. Üleliiduliste Rahvakomissariaatide hulka kuuluvad:

Riigikaitse,
Välisasjade,
Väliskaubanduse,
Teede,
Side,
Merelaevastiku,
Jõelaevastiku,
Küttetööstuse,
Elektrijaamade ja Elektritööstuse,
Musta Metallurgia,
Värvilise Metallurgia,
Keemiatööstuse,
Aviatsioonitööstuse,
Laevaehitustööstuse,
Laskemoona,
Relvastuse,
Raske-masinatööstuse,
Kesk-masinatööstuse,
Üld-masinatööstuse,
Sõja-merelaevastiku,
Varumise,
Ehituse
Rahvakomissariaat.“

4. Kinnitada liiduvabariiklikkude rahvakomissariaatide:
Tekstiiltööstuse Rahvakomissariaadi,
Ehitusmaterjalide-tööstuse Rahvakomissariaadi,
Kalatööstuse Rahvakomissariaadi,
Liha- ja Piimatööstuse Rahvakomissariaadi
asutamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artiklid 78 ja 83 järgmiselt:

„ARTIKKEL 78. Liiduvabariiklikkude Rahvakomissariaatide hulka kuuluvad:

Toiduainete-tööstuse,
Kalatööstuse,
Liha- ja Piimatööstuse,
Kergetööstuse,
Tekstiiltööstuse,

Metsatööstuse,
Põllutöö,
Teravilja- ja Loomakasvatussovhooside,
Finantside,
Kaubanduse,
Siseasjade,
Kohtu,
Tervishoiu,
Ehitusmaterjalide-tööstuse
Rahvakomissariaat.“

„ARTIKKEL 83. Liiduvabariigi Rahvakomissaride Nõukogu moodustatakse liiduvabariigi Ülemnõukogu poolt koostises:

liiduvabariigi Rahvakomissaride Nõukogu Esimees,
Esimehe asendajad,
Riikliku Plaanikomisjoni Esimees;

Rahvakomissarid:

Toiduainete-tööstuse,
Kalatööstuse,
Liha- ja Piimatööstuse,
Kergetööstuse,
Tekstiiltööstuse,
Metsatööstuse,
Ehitusmaterjalide-tööstuse

Põllutöö,

Teravilja- ja Loomakasvatussovhooside,

Finantside,

Kaubanduse,

Siseasjade,

Kohtu,

Tervishoiu,

Hariduse,

Kohaliku Tööstuse,

Kommunaalmajanduse,

Sotsiaalkindlustuse,

Autotranspordi;

Kunstiasjade Valitsuse Ülem,

üleliiduliste Rahvakomissariaatide volinikud.“

15. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu VI istungjärgust. — NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) artiklitega 29-a ja 29-b täiendamise ning artiklite 22, 23, 27, 28, 29 ja 77 muutmise ja täiendamise seadus [4. aprillist 1940]⁵⁵:

Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu Ülemnõukogu otsustab:

⁵⁵ Autori tõlkes.

1. Kinnitada Turkmeeni Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Ašhabadi, Krasnovodski, Marõ, Tašauzi ja Tšardžou oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt täiendada NSVL Konstitutsiooni artikliga 29-a, sõnastades selle järgmiselt:

„ARTIKKEL 29-a. Turkmeeni Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Ašhabadi, Krasnovodski, Marõ, Tašauzi ja Tšardžou.“

2. Kinnitada Kirgiisi Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Frunze, Issõk-Kuli, Tjan-Šani, Džalal-Abadi ja Oši oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt täiendada NSVL Konstitutsiooni artikliga 29-b, sõnastades selle järgmiselt:

„ARTIKKEL 29-b. Kirgiisi Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Džalal-Abadi, Issõk-Kuli, Oši, Tjan-Šani ja Frunze.“

3. Seoses Karjala Autonomse Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kujundamisega Liidu Karjala-Soome Nõukogude Sotsialistlikuks Vabariigiks ja Permi oblasti nimetamisega Molotovi oblastiks teha vastav muutus NSVL Konstitutsiooni artiklis 22, sõnastades selle järgmiselt:

„ARTIKKEL 22. Venemaa Nõukogude Föderatiivse Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad kraidest: Altai, Krasnodari, Krasnojarski, Ordžonikidze, Primorski, Habarovski; oblastitest: Arhangelski, Vologda, Voroneži, Gorki, Ivanovo, Irkutski, Kalinini, Kirovi, Kuibõševi, Kurski, Leningradi, Molotovi, Moskva, Murmanski, Novosibirski, Omski, Orjoli, Penza, Rostovi, Rjazani, Saraatovi, Sverdlovski, Smolenski, Stalingradi, Tambovi, Tuula, Tšeljabiniski, Tšita, Tškalovi, Jaroslavli; autonoomsetest nõukogude sotsialistlikest vabariigist: Tatari, Baškiiri, Dagestani, Burjaat-Mongoli, Kabardiini-Balkaari, Kalmõki, Komi, Krimmi, Mari, Mordva, Volga-sakslaste, Põhja-Osseedi, Udmurdi, Tšetšeeni-Inguši, Tšuvaši, Jakuudi; autonoomsetest oblastitest: Adõgee, Juudi, Karatšai, Oiroodi, Hakassi, Tšerkessi.“

4. Kinnitada Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Volõõnia, Drogobõtši, Lvovi, Rovno, Stanislavi ja Tarnopoli oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 23 järgmiselt:

„ARTIKKEL 23. Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Vinnitsa, Volõõnia, Vorošilovgradi, Dnepropetrovski, Drogobõtši, Žitomiri, Zaporozje, Kamenets-Podolski, Kiievi, Kirovogradi, Lvovi, Nikolajevi, Odessa, Poltava, Rovno, Stalino, Stanislavi, Sumõ, Tarnopoli, Harkovi, Tšernigovi ja Moldaavia Autonomne Nõukogude Sotsialistlik Vabariik.“

5. Kinnitada Tadžiki Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Stalinabadi, Leninabadi, Kulabi ja Garmi oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 27 järgmiselt:

„ARTIKKEL 27. Tadžiki Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Garmi, Kulabi, Leninabadi, Stalinabadi ja Mägi-Badahšani autonoomne oblast.“

6. Kinnitada Kazahhi Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Semipalatinski, Akmolinski ja Džambuli oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 28 järgmiselt:

„ARTIKKEL 28. Kazahhi Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Akmolinski, Aktjubinski, Alma-Ata, Ida-Kazahstani, Gurjevi, Džambuli, Lääne-Kazahstani, Karaganda, Kzõl-Orda, Kustanai, Pavlodari, Põhja-Kazahstani, Semipalatinski, Lõuna-Kazahstani.“

7. Kinnitada Valge-Vene Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostises Baranovitši, Belostoki, Bresti, Vileiski ja Pinski oblasti moodustamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 29 järgmiselt:

„ARTIKKEL 29. Valge-Vene Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koostisse kuuluvad oblastitest: Baranovitši, Belostoki, Bresti, Vileiski, Vitebski, Gomeli, Minski, Mogilevi, Pinski ja Polesje.“

8. Kinnitada üleliiduliste Rahvakomissariaatide: NSVL Söetööstuse Rahvakomissariaadi ja NSVL Naftatööstuse Rahvakomissariaadi asutamine.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni artikkel 77 järgmiselt:

„ARTIKKEL 77. Üleliiduliste Rahvakomissariaatide hulka kuuluvad:

- Riigikaitse,
- Välisasjade,
- Väliskaubanduse,
- Teede,
- Side,
- Merelaevastiku,
- Jõelaevastiku,
- Söetööstuse,
- Naftatööstuse,
- Elektrijaamade ja Elektritööstuse,
- Musta Metallurgia,
- Värvilise Metallurgia,
- Keemiatööstuse,

Aviatsioonitööstuse,
Laevaehitustööstuse,
Laskemoona,
Relvastuse,
Raske-masinatööstuse,
Kesk-masinatööstuse,
Üld-masinatööstuse,
Sõja-merelaevastiku,
Varumise,
Ehituse

Rahvakomissariaat.“

16. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu VII istungjärgust. — Seadus NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragrahvide 13, 23 ja 48 muutmise ja täiendamise kohta [7. augustist 1940]⁵⁶:

Seoses Moldaavia Nõukogude Sotsialistliku Liiduvabariigi moodustamisega ja Leedu Nõukogude Sotsialistliku Liiduvabariigi, Läti Nõukogude Sotsialistliku Liiduvabariigi ning Eesti Nõukogude Sotsialistliku Liiduvabariigi vastuvõtmisega Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu muuta ja täiendada NSVL Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragrahvid 13, 23 ja 48, sõnastades neid järgmiselt:

„**Paragrahv 13.** Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit on liitriik, mis on moodustatud võrdõiguslike Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide vabatahtliku liitumise alusel:

Vene Nõukogude Föderatiivsest Sotsialistlikust Vabariigist,
Ukraina Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Valge-Vene Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Azerbaidžani Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Gruusia Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Armenia Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Turkmeeni Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Uzbeki Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Tadžiki Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Kazahhi Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Kirgiisi Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Karjala-Soome Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Moldaavia Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Leedu Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Läti Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist,
Eesti Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist.“

⁵⁶ Pealkiri ja tekst on trükitud *per NSVL Ülemnõukogu Seitsmes Istungjärg ametlikus sõnastuses.*

„Paragrahv 23. Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi koosseisu kuuluvad oblastid: Akkermani, Vinnitsa, Volõõnia, Вороšilovgradi, Dnepropetrovski, Drogobõtši, Žitomiri, Zaporozje, Kamenets-Podolski, Kiievi, Kirovogradi, Lvovi, Nikolajevi, Odessa, Poltava, Rovno, Stalinski⁵⁷, Stanislavski⁵⁸, Suma⁵⁹, Tarnopoli, Harkovi, Tšernigovi ja Tšernovitsi.“

„Paragrahv 48. NSVL Ülemnõukogu valib mõlema koja ühisel istungil NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi koosseisus: NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi Esimees, tema kuusteist asetäitjat, Presiidiumi Sekretär ja kakskümmend neli Presiidiumi liiget.

NSVL Ülemnõukogu Presiidium on kogu oma tegevuses aruandev NSVL Ülemnõukogule.“

17. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu VIII istungjärgust. — Seadus NSVL'i Konstitutsiooni (Põhiseaduse) paragrahvide 23, 78 ja 83 muutmise ja täiendamise kohta [1. märtsist 1941]⁶⁰:

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu otsustab:

1. Kinnitada Akkermani oblasti keskuse üleviimine Akkermani linnast Izmaili linna ja Akkermani oblasti ümbernimetamine Izmaili oblastiks.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni paragrahv 23 järgmiselt:

„§ 23. Ukraina Nõukogude Sotsialistlik Vabariik koosneb oblastitest: Vinnitsa, Volõõnia, Вороšilovgradi, Dnepropetrovski, Drogobõtši, Žitomiri, Zaporozje, Izmaili, Kamenets-Podolski, Kiievi, Kirovogradi, Lvovi, Nikolajevi, Odessa, Poltava, Rovno, Stalino, Stanislavi, Sumõ, Tarnopoli, Harkovi, Tšernigovi ja Tšernovitsõ.“

2. Kinnitada NSVL liiduvabariikliku Riigikontrolli Rahvakomissariaadi moodustamine ja NSVL Siseasjade Rahvakomissariaadi jaotamine kaheks liiduvabariiklikuks Rahvakomissariaadiks: NSVL Siseasjade Rahvakomissariaat; NSVL Riikliku Julgeoleku Rahvakomissariaat.

Sellele vastavalt sõnastada NSVL Konstitutsiooni paragrahvid 78 ja 83 järgmiselt:

„§ 78. Liidu-vabariiklike Rahvakomissariaatide hulka kuuluvad Rahvakomissariaadid:

Toiduainetetööstuse,

Kalatööstuse,

⁵⁷ Selle oblasti õige nimi on *Stalino*.

⁵⁸ Õige nimi *Stanislavi*.

⁵⁹ Õige nimi *Sumõ*.

⁶⁰ Pealkiri ja tekst on trükitud *per* Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu Teataja, Estonskoje izdaniye, nr. 12 (127) 1941.

Liha- ja Piimatööstuse,
Kergetööstuse,
Tekstiiltööstuse,
Metsatööstuse,
Põllutöö,
Teravilja- ja Karjandussovhooside,
Rahanduse,
Kaubanduse,
Siseasjade,
Riikliku Julgeoleku,
Kohtu,
Tervishoiu,
Ehitusmaterjalide tööstuse,
Riigikontrolli.“

„§ 83. Liiduvabariigi Rahvakomissaride Nõukogu moodustakse Liiduvabariigi Ülemnõukogu poolt koosseisuga:

Liiduvabariigi Rahvakomissaride Nõukogu Esimees,
Esimehe asetäitjad,
Riikliku plaanikomisjoni Esimees;
Rahvakomissarid:

Toiduainetetööstuse,
Kalatööstuse,
Liha- ja Piimatööstuse,
Kergetööstuse,
Tekstiiltööstuse,
Metsatööstuse,
Ehitusmaterjalide tööstuse,
Põllutöö,
Teravilja- ja Karjandussovhooside,
Rahanduse,
Kaubanduse,
Siseasjade,
Riikliku Julgeoleku,
Kohtu,
Tervishoiu,
Riigikontrolli,
Hariduse,
Kohaliku tööstuse,
Sotsiaalkindlustuse,
Kommunaalmajapidamise,
Autotranspordi;

Kunstiasjade Valitsuse Ülem;
üleliiduliste Rahvakomissariaatide Volinikud.“

SISUKORD.

I.	NSVL Konstitutsiooni muundamisest	1
	1. NSVL Konstitutsioon kui paindub põhiseadus	1
	2. NSVL Konstitutsiooni muundamise kord	2
II.	NSVL Konstitutsiooni muundusi	4
	A. Muundusi NSVL koostises	4
	3. Lääne-Ukraina ühinemine Ukraina NSV-ga	4
	4. Lääne-Valge-Vene ühinemine Valge-Vene NSV-ga	6
	5. Karjala ANSV kujundamine Karjala-Soome NSV-ks	7
	6. Moldaavia ANSV kujundamine Moldaavia NSV-ks	8
	7. Balti riikide astumine NSV Liitu	9
	B. Muundusi riigiorganite süsteemis	12
	8. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi sätestikus	12
	9. NSVL Rahvakomissaride Nõukogu sätestikus	12
	10. Liiduvabariikide Rahvakomissaride Nõukogu sätestikus	12
	11. NSVL rahvakomissariaatide sätestikus	13
III.	NSVL Konstitutsiooni muundusakte	14
	12. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu I istungjärgust	14
	13. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu II istungjärgust	16
	14. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu III istungjärgust	16
	15. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu VI istungjärgust	19
	16. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu VII istungjärgust	22
	17. NSVL Konstitutsiooni muundusakte NSVL Ülemnõukogu VIII istungjärgust	23

Vastutav toimetaja A. Kliimann. Tehniline toimetaja J. Ots. Korrektor M. Kindlam. Ladumisele antud 2. VI 1941. MB1339. Trükkimisele antud 14. VI 1941. Laotihedus trp. 48409. Trükipoognaid 1¹/₂. Autoripoognaid 1,7. Paberi formaat 67×95. 1/16. Trükiarv 2700. Trükitud „Tartu Kommunisti“ trükikojas, Tartu, 1941. Tellimise nr. 1833. Hind 50 kop.

A. Климанн, Развитие Конституции СССР 1938-1941. На эстонском языке. Эгосиздат „Научная Литература“, Тарту.